

www.unijairl.org

УНИЈА

БИЛТЕН

Број 10. Год. II Београд јун 2005. Бесплатан примерак

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице УН (UNHCR)

УНИЈА АСОЦИЈАЦИЈЕ УДРУЖЕЊА ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА
ОДРЖАЛА ТЕМАТСКУ КОНФЕРЕНЦИЈУ ПОД НАЗИВОМ

ПОВРАТАК И ОДРЖИВОСТ

Повраћајак и помоћ у повраћајку, свакодневна је обавеза свих чинилаца који се баве проблемашким интерно расељених лица. Одрживост повраћеника је људска обавеза оних који су ушлици на повраћајак расељених. Једино заједничким и конструираним радом свих чинилаца (владиних и невладиних), могуће је враћати оне који то желе. Спална ангажовања према повраћеницима даје наду у повраћајак великог броја оних који још увек нису успели да се враће.

Учесници Конференције

Ово је основни закључак и порука коју су учесници једнодневне Конференције Уније упутили свима онима који на било који начин учествују у процесу повратка ИРЛ, односно у пружању сваког вида помоћи српском и другом неалбанском становништву које тренутно живи на простору Косова и Метохије.

Конференцију, којој је присуствовао велики број учесника, међу којима су били представници UNMIK-а, UNHCR-а, Координационог центра за КиМ, лица која тренутно живе на простору Космета, као и многи други, отворила је **Доста Палић**, члан Управног одбора Уније. Потом је о раду Уније и активностима њених чланица, као

и програмима које она спроводи и плановима за будућност говорила **Радмила Вулићевић**, председница Управног одбора Уније. **Ева Турк**, из београдске кацеларије за повратак и заједнице UNMIK-а изнела је виђење UNMIK-а о повратку и одрживости на Космету, као и планове које би цивилна власт на Космету требало да уради у наредном периоду. Нешто више живости у рад Конференције унео је **Владимир Цуцић**, представник Координационог центра. Он је похвалио начин на који је Унија презентовала свој рад, уз опаску да недостају бројке. Пре свега, рекао је он, то се односи на процес повратка, којим нико не може бити задовољан. Ни представници међународне

заједнице, као ни невладиног ни владиног сектора, јер је тај број изузетно мали, а као илустрацију, навео је пример, да је током читаве ове године забележено само стотинак повратника. Као добар резултат рада чланица Уније изнео је њихов рад на изради преко пет хиљада тужби које су оне сачиниле у пројекту који је реализован кроз мрежу правне помоћи ИОСС-а. Међутим, Цуцић је критиковао рад сектора за правосуђе UNMIK-а које је обуставило процес

Давор Рако

да тужбе дођу у редован судски процес. Он је такође изнео своје мишљење о иди-види и иди-информиши посетама. Цуцић сматра да на овом пољу Унија није постигла неке резултате. На индиректан начин одговорио му је **Давор Рако**, представник UNHCR-а. Он је истакао да је основни задатак Уније да на објективан начин информише расељена лица о збивањима на Косову, како би она могла донети одлуку да ли ће да се врате или не. Рако је цитирао изјаву

меморандум о сарадњи са Унијом потписале организације које у својим редовима углавном окупљају ромску и горанску популацију, јер је повратак једнако битан за све заједнице. Испред министарства за заједнице и повратак, скуп је поздравио **Касим Кундалић**, саветник министра за међуетничке односе. Он је истакао проблем градских средина у којима је, како каже, много теже спровести одређене пројекте повратка у односу на сеоске средине. "Основни предуслови повратка су поврат приватне имовине, а ту се јављају велики проблеми. Што се одрживости тиче то се може гледати са два аспекта, на оне који већ јесу доле и они који би требало да се врате. Подршку људима, који се налазе доле требају да пружи не само влада Косова већ и међународна заједница и невладине организације које су доле активне, али и Савет министара и влада Србије", рекао је Кундалић. У дискусији која је проистекла након речи уводничара учествовао је већи број учесника Конференције.

Речи са шерепа

Можда су се, најзанимљивија излагања, ипак, могла чути од "обичних људи", повратника на Косово и Метохију и оних који желе да се врате. **Станислав Захаријевић**, расељено лице из Смаћа, говорио је о нереализованим плановима повратка у ово село. Тамо је изграђено само осам кућа, од обећаних тридесет пет. Наставак реализације овог пројекта требало је да крене у марту месецу, међутим, до данас није урађено ништа, рекао је он. "Овај проблем више пута сам износио и на општинској радној групи, а одговори су се углавном сводили на то, да средстава нема. Ако заиста нема средстава, како се онда може започети обнова у другим местима", питао је Захаријевић

ПОТПИСИВАЊЕ МЕМОРАНДУМА О САРАДЊИ

У паузи рада Конференције, Радмила Вулићевић, председница Управног одбора Уније, потписала је Меморандум о сарадњи са две невладине организације. Меморандум је потписан са "Центром за људске ресурсе" из Смедерева, који у својим редовима, углавном, окупља ромску популацију, као и са организацијом "Европа" из Крагујевца, чија већина чланова припада горанској заједници. Сврха потписивања меморандума о сарадњи очитује се у намери Уније и чланица које су га потписале да уско сарађују на реализацији одрживог повратка на Космет, реинтеграцији повратника, односно, интеграцији интерно расељених лица у Србији и Црној Гори.

др Валтера Келина, представника генералног секретара УН за ИРП (чији интервју објављујемо на стр. 4 и 5 Билтена), који је рекао да се "интеграција и повратак не искључују већ су они комплементарни. "Расељени морају имати право избора и ако им се створе реални услови за повратак дубоко сам уверен да ће се они вратити својим кућама", констатовао је Рако, додавши на крају, да је изузетно задовољан тиме што су на овој Конференцији

и додао да од обећаних осам видова помоћи повратницима за сада су испоштована само три. Посебно је била потресна исповест **Соње Вуковић**, која се вратила у Осојане. Она је прецизирала да је то био први организовани повратак на Космет. Тога, 13. августа 2001. године, вратило се 54 носиоца породичних домаћинстава на голу ледину у још немонтиране шаторе UNHCR-а. Опстали су,

каже, највише захваљујући помоћи и подршци Српске православне цркве и Координационог центра. "Осојанска долина имала је до 1999. године преко две хиљаде становника, основну школу са 180 ученика, фабрику текстила, земљорадничку задругу, амбуланту, пошту, а велики број људи је радио у Истоку и Пећи. Данас на овом простору живи 250 становника, основну школу похађа 38 ученика, имамо само здравствену амбуланту и две продавнице. Вратило се само 10 процената становништва, а зашто је повратак неодржив и симболичан и у другим селима, као што су Бича, Грабац и Суви Лукавац, најкраће би се могло свести у неколико речи. Основни проблем је у томе што Срби живе без елементарних људских права, без слободе кретања. Тешко је гледати како нам Координациони центар сваке године допрема дрва, док нашу шуму, у коју, из безбедносних разлога, несмемо ићи, секу Албанци. Већ четири године идемо конвојем до Косовске Митровице, уз пратњу шпанских војника. Без

Соња Вуковић

обзира на њихово обезбеђење аутобус је често пута каменован. Нажалост, ових дана нам укидају пратњу и за овај конвој. Зар теба да испуњење косовских стандарда платимо сопственим животима", запитала се на крају своје исповести Соња Вуковић.

Ганија Пајазитај, расељено лице из Истока, који је на овај

скуп дошао из Подгорице, где је смештен у избегличком центру са својим сународницима Ромима и Египћанима, није се сложио с тезом да треба укинути иди-види посете. Он је рекао да је то једини начин на који људи могу обићи своје куће, боље речено њихова згаришта, које је, како је навео, затекао у свом селу Рудеш. Он је исцрпно причао и о тешким условима живота и непризнавању многих права, која чини црногорска власт, када су расељена лица у питању.

Спаса Андријевић, повратник у село Новаке код Призрена, своје излагање је почео с речима да ће он причати из два угла "као повратник и као општински службеник за повратак". Вратио се пре три године и сматра да повратак може да буде одржив тек онда када се читаве породице врате. "То за сада није случај, јер моја деца нису самном. Они у Новаке долазе само онда када су празници и распуст" рекао је он. У општини Призрен, односно у њеним структурама, тренутно су запослена четири Србина и један Ром и извесно је да то није довољан број", рекао је Андријевић. Осврћући се на процес приватизације, он је рекао да мало Срба и припадника других мањинских заједница купују предузећа. "Из тог разлога, повратници ће се тешко запошљавати, јер доле свако запошљава своје, што је на неки начин и нормално", сматра Андрејевић.

Након ових излагања вођена је дискусија, а потом је излагање на тему "Толеранција и међуетнички дијалог" имала **Данијела Ненадић** из Центра за ненасилни отпор. Конференција је завршена усвајањем закључака проистеклих из њеног рада

Жељко Ђекић

Закључци конференције

* Наставак активности на повратку ИРЛ, уз поштовање њихове жеље у доношењу коначне одлуке хоће ли се вратити на Косово и Метохију или ће се интегрисати у месту у коме су расељени, и даље је један од основних приоритета рада Уније

* Унија ће наставити рад на изради и реализацији концепт папира и бити присутна, посредством својих представника, у свим општинама на Косову и Метохији где је изражена жеља ИРЛ за повратком

* Док постоји интерес за иди – види и иди – информационе посете Унија ће их и даље подржавати и активно учествовати у њиховој реализацији

* Унија ће се у својим активностима, како у Србији тако и на Косову и Метохији, максимално ангажовати да цивилни сектор игра врло битну улогу у процесу повратка

* Чланице Уније и извршна канцеларија ће и даље радити на проширењу мреже Уније с посебним акцентом на укључивање придружених чланица из невладиног сектора с Косова и Метохије

* Унија ће инсистирати на побољшању сарадње са Координационим центром за КиМ и другим скупштинским и владиним органима који се баве питањима расељених лица

* Унија ће проширити мејлинг листу слања извештаја са ОРГ

* Све наведене активности Унија ће испратити адекватним и правовременим информисањем

**ДР ВАЛТЕР КЕЛИН, ПРЕДСТАВНИК ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА УН ЗА
ЉУДСКА ПРАВА ИРЛ, ПОСЕТИО СРБИЈУ И ЦРНУ ГОРУ**

ОМОГУЋИТИ РАСЕЉЕНИМ ДА ВОДЕ НОРМАЛАН ЖИВОТ

Интеграција и повраћак се не искључују међусобно већ су комплементарни, а постоји хићна потреба да се нађу решења за најброженије међу расељеним лицима . Ово је кључна порука проф. др. Валћера Келина, председника генералног секретара УН за људска права интерно расељених лица, који је на позив Министарства спољних послова Србије и Црне Горе боравио у службеној посети нашој земљи, укључујући и Косово и Метохију, у времену од 16. до 24. јуна 2005. године.

У току недавне посете Србији и Црној Гори, представник генералног секретара УН др Валтер Келин, одазвао се позиву Уније расељених лица, да за наш Билтен, говори о проблему расељених лица у свету, као и у нашој земљи. Приликом сусрета с њим, **Владимир Черечина**, доскорашњи извршни директор Уније, искористио је прилику, да уваженог госта упозна с радом ове асоцијације. У даљем тексту можете прочитати што је новинару Уније, о проблемима расељених, рекао г. Келин, као и део интегралне верзије изјаве коју је дао по завршетку посете.

- Интерно расељена лица (ИРЛ) су један од највећих хуманитарних проблема, чак и већи проблем од избеглих лица - рекао је др Келин на почетку разговора за наш лист,

Валћер Келин и Владимир Черечина

СУСПРЕТИ

У Београду, др Келин се срео са министром за људска и мањинска права, замеником министра спољних послова, председником Координационог центра Србије и Црне Горе и Републике Србије за Косово и Метохију, председником владе Републике Србије, Комесаром за избеглице Републике Србије, заменицом градоначелника Београда, као и међународним агенцијама, представницима Црвеног крста и Црвеног полумесеца и невладиних организација. Такође се срео са расељеним лицима с Косова у колективним центрима и неформалним насељима која се налазе у околини Београда и Краљева. Састанци и посете Косову, укључују и разговоре с Председником и Премијером, високим функционерима UNMIK-а, УН агенција и OEBS-а, косовским и општинским властима, расељеним лицима у центрима у северној Митровици, Житковцу и Обилићу и повратницима у новоизграђене куће у месту Свињаре, као и међународним и домаћим невладиним организацијама. На крају, кратка посета Црној Гори, омогућила му је сусрет с министром за рад и социјална питања, Комесаром за избеглице и расељена лица, Омбудсманом и другим владиним функционерима, као и међународним агенцијама, представницима Црвеног крста и Црвеног полумесеца, и представницима интерно расељених лица и у центру Коник. Свуда где је био, Представник је показао да високо цени огроман напор који су учинили становништво и власти да укажу добродошлицу и гостопримство за преко 200.000 расељених.

додајући да у свету, тренутно, има преко 10 милиона избеглица, а око 25 милиона оних који су због ратова и кршења људских права морали да напусте своје домове.

- Ми немамо ни једну агенцију УН која брине о ИРЛ, већ само UNHCR, чији је мандат брига о избеглим лицима и то представља велики проблем. UNHCR брине о ИРЛ у одређеним ситуацијама, али не у свим земљама. Дакле, веома је тешко омогућити да ИРЛ приме помоћ и заштиту. Наравно, ИРЛ су расељени у својим земљама и они би требало да буду под заштитом својих, који би их, уз међународну помоћ требало да помажу. Има и позитивних трендова, један од њих је тај да ИРЛ имају иста права као и остали држављани земље којој припадају, а у све већем броју земаља ова материја се регулише и законом, што охрабрује, каже др Келин о проблемима на глобалном нивоу.

Говорећи о циљевима своје посете, др Келин истиче, да је на ове просторе дошао да сагледа тренутну, доста тешку, ситуацију и да након тога о томе обавести Генералну скупштину УН, као и да поднесе извештај Високом комесаријату Уједињених нација за избеглице о стању расељеничке популације.

- Надам се да ће након ових извештаја добити подршку за помоћ ИРЛ. Знамо да пред вашом земљом има много отворених питања, улазак у Европску унију, нерешен статус Косова, али ма како се то решило и какве одлуке буду донете, статус ИРЛ не сме да буде занемарен, а њихова

Људска права морају бити заштићена. Желим, да се након ове посете, чује глас ИРЛ, јер када сам, у марту месецу, имао састанак с г. Кофи Ананом, рекао ми је да од мене очекује да будем адвокат тих људи. Зато покушавам, иако нисам оперативац, да разговарам с донаторима, како би нам дали одређену финансијску помоћ. Такође, покушавам, да уверим најодговорније људе разних земаља, да помогну како би се ситуација поправила и у томе је додатна вредност улоге коју имам- нагласио је др Келин.

РЕЗИМЕ

Др Келин, непосредно пре завршетка своје посете одржао је конференцију за штампу и том приликом дао изјаву о својим запажањима током посете

У вези са Републиком Србијом,

Валтер Келин је истакао да је укупна ситуација интерно расељених лица, све тежа. Посебно је навео тешке

Биографија УСПЕШНА КАРИЈЕРА

Др Валтер Келин, швајцарски правник и професор уставног и међународног права на Правном факултету Универзитета у Берну, већ више од једне деценије интензивно се бави питањима ИРЛ. председавао је експерском тиму који је урадио "Принципе за поступање расељеним лицима" и аутор је многих књига на ову тему. Поред обављања функције представника Генералног секретара УН за ИРЛ, од 2003. године члан је и Комитета УН за људска права.

услове 6800 интерно расељених лица која још увек живе у колективним центрима. "У њихово одржавање, у последње три године, нису улагана средства", рекао је г Келин. Многе зграде су запуштене и више не пружају прихватљиве услове за живот. Непризнати колективни центри су никли на местима где Роми, Ашкалије и Египћани живе у тешкој беди.

У вези са Косовом,

Представник има утисак да се ситуација поправила у смислу да је број међуетничких инцидената наводно опао, током последњих месеци. Међутим, многа расељена лица на Косову, као и повратници, изнели су му своја страховања због упорног узнемиравања којем су изложени, а који доприноси њиховом страху за сопствену безбедност. Додатне тешкоће им представљају ограничена слобода кретања и недостатак могућности за запошљавање. Представник је истакао да је укупан број повратника из мањинских заједница, остао веома низак. Затражио је од косовских и међународних власти да енергично приступе решавању ових проблема.

Такође, он је изразио своју забринутост због недостатка јасне одговорности UNMIK-а и Привремених институција самоуправе на Косову за оне који остају расељени на Косову, а који су у великој мери занемарени. Истакао је да је пажња надлежних власти била искључиво усмерена на повратак, чиме су занемарени они који су још увек расе-

љени на самом Косову. Ово се посебно односи на Роми, Ашкалије и Египћане који се, заједно са другим мањинама које нису Срби, осећају изоловано између две највеће етничке заједнице на Косову.

У вези са Црном Гором,

Представник је импресиониран радом који су црногорске власти обавиле приликом прихватања великог прилива, који су имали, избеглица и интерно расељених лица. Међутим, забринут је чињеницом да су интерно расељена лица, као лица која нису грађани Црне Горе, доведена у неравноправан положај, ако не пред законом, онда у областима као што су рад и приступ имовини некретнинама и дозволама за рад. Нагласио је да према Смерницама о интерном расељавању, интерно расељена лица имају право да слободно бирају између постојећих решења. "Уколико се одлуче за повратак, он мора бити добровољан, безбедан и одржив" изјавио је Келин.

У овом послу, међународна заједница мора да пружи подршку властима у Србији, Црној Гори и на Косову, рекао је Келин.

"Омогућити интерно расељеним лицима да живе и воде нормалан живот и да се врате нису међусобно искључиве опције већ у стварности подржавају једна другу" додао је он. "Добро интегрисани појединци ће пре водити продуктиван живот, што ће им опет дати снагу и жељу да се врате у место порекла, када се за то дође одговарајуће време". Представник је подсетио да су друга искуства показала да што се расељено лице брже интегрише у продуктиван живот, тим је већа вероватноћа да ће бити у стању да слободно изабере и повратак, чак иако то може да значи суочавање са новим изазовима.

"У овом тренутку је тешко предвидети каква ће бити будућност Државне заједнице Србије и Црне Горе. Промене у статусу Косова и независност Црне Горе, међутим, створили би нове проблеме за расељене, посебно у вези са њиховим правима на држављанство", упозорио је Представник. С тим у вези, имовинска питања и питања пензионих права, морају да се решавају пажљиво и свеобухватно, како би се обезбедило да ниједно расељено лице не изгуби своја стечена права, закључио је Келин.

Припремио: Ж. Ђекић

ЈЕДАН ДАН У СУВОМ ЛУКАВЦУ

ШТА И КАКО ДАЉЕ?

У смирај дана, комбијем Данског савета за избеглице (ДРЦ), без пратње полиције, али уз свесрдну подршку госп. Кадрија, радника ДРЦ из Приштине, нас седморо, припремљених за рад Општинске радне групе у Истоку, која је заказана за наредни дан, стижемо у Суви Лукавац, село надомак Истока и Осојана у које се вратио један број расељених лица.

На уласку у село, група мештана, заокупљена радом у пољу (у току је била косидба и прикупљање сена), готово да нас не примећује. Рекло би се као некад. Ипак, по доласку, ситуација се мења. Прилазе нам домаћини и онако у глас, како то већ умеју, постављају нам разна питања. Од тога каква је ситуација у Србији, да ли смо видели овог или оног, када ће се решити стаус Косова и многе сличне ствари. Очигледно, навикнути на овакве посете, "уз пут", причају шта се у међувремену променило, поправило или погоршало.

Суви Лукавац, јун 2005.

МАЛИ ПЕЦАРОШ

Четворогодишњег **Стефана Антића** смо затекли како спрема прибор за пецање. Прича нам да иде на

оближњи базен, у ствари рибњак, који је као подршку економској одрживости повратницима изградио ДРЦ. "Тата ми је рекао да тамо има пуно риба", каже и позива нас да идемо са њим. На велику жалост тамо риба нема. Рибњак је запуштен и нико о њему не води рачуна. Питамо дечака шта да му понесемо, када следећи пут дођемо код њих "на конач". Хоће ли можда играчку? "Имам пун джак играчака на тавану, не требају ми". Њему недостају другови, школа и много лепих ствари које виђа на телевизији. Он то не уме или неће да каже.

Сазнајемо да је у Сувом Лукавцу изграђено десетак кућа за повратнике, да су сви њихови домаћини ту, да вредно раде на својим имањима и да имају одређене проблеме. Невоља је, кажу, што не контактирају с Албанцима (осим с неким од најближих комшија), што не одлазе слободно у Исток или Митровицу, што немају посла и могућности да зараде, што је њихов опстанак неизвесан и..... Но, гледано са стране, изгледа као да је на Суви Лукавац "стављена тачка". Изграђене су куће, људи су се вратили, направљен је рибњак, добили су краве. Не можемо да се отнемо утиску, да људи у Сувом Лукавцу, ипак не знају шта ће са собом. Каква им је

будућност? Који је следећи корак ка побољшању услова живота? Да ли ће се вратити млади? Одговори на ова питања су доста скептични, осим ако сви ми, уз помоћ међународне заједнице, не покушамо да им у томе помогнемо. Они то од нас очекују.

Досџа Палић

Рудник село у центру Дренице

ОМОГУЋИТИ
ПОВРАТАК

Захваљујући пројекту који финансира КИП мрежа ДРЦ Косова и сарадњи с албанском невладином организацијом СВМ из Митровице, Доста Палић, извршни директор удружења

"Завичај за повратак" и Јелена Матовић, координатор на пројекту "Фасилитирање за одржив повратак у Рудник" су, у јуну месецу, посетиле Србицу и село Рудник, како би се састале с општинским представницима, лидерима села и представницима UNMIK-а.

После честитки, што су се усудиле да дођу у центар Дренице, у конструктивном разговору, договорена је стратегија међуетничких дијалога. Након тога, у истом месецу, су одржане четири "фокус групе" (састанци с расељенима) у Крагујевцу и Краљеву. Исто толико фокус група је одржано на Косову у организацији СВМ-а. Суштина ових састанака била је у прикупљању информација, ради израде акционог плана за повратак у село Рудник у општини Србица, који ће бити полазни документ за покретање повратка.

Ј. Матовић

ЗАВРШЕН ПРОЈЕКАТ ПРАВНИХ САВЕТА ЈОСС-А

ПРЕКО ТРИНАЕСТ ХИЉАДА КОРИСНИКА

Ових дана се у канцеларији удружења "Завичај за повратак" у Крагујевцу, сумирају резултати скоро двогодишњег рада на пројекту Међународне православне добротворне организације (ЈОСС) "Правни савети за избегла, прогнана и расељена лица".

Овај пројекат "Завичај за повратак" проводи од 01.09.2003.године. За то време канцеларију су посетила готово сва расељена и избегла лица из овог дела централне Србије, што изражено бројкама износи 4 445 лица која су била директни корисници, односно преко 13 хиљада индиректних корисника, углавном чланова њихових домаћинстава.

Посете канцеларији Удружења су се обично односиле

љена лица мучи, какве су им жеље за повратком, у којим условима живе, како су примљени у локалној средини, а све те информације биле су од изузетне користи за даљи рад. Посећени су и колективни центри у Трмбасу, Рачи, Радинцима, Аеродрому и Петровцу и том приликом забележене ситуације и моменти из живота људи у њима.

Захваљујући мрежи канцеларија за правну помоћ ЈОСС-а многи расељени, скоро заборављени од свих, који живе по селима и КЦ ван градских средина, по први пут су имали могућности да се обрате некој од канцеларија. И ових дана, иако је пројекат на самом крају, имамо позиве из разних крајева. Скоро нас је посетио Драган Илић, житељ КЦ у Гамзиградској бањи, надомак Зајечара, чија је имовина на Косову уништена, а он није имао могућности да то пријави НРД-у, нити да тражи било какву надокнаду за насталу штету на његовој имовини. Захваљујући љубазном особљу канцеларије НРД-а у Београду, с којом Удружење има добру сарадњу, проблем смо успели да пријавимо и надамо се да ће у наредном периоду и овај предмет бити решен.

Препознавши канцеларију Завичаја за повратак као

Година	Регулисање личне документације	Регулисање радне документације	Заштита личне имовине	Регулисање права из радног односа	Регулисање социјалне заштите у СИГ	Укупно
2003	85	165	112	196	326	884
2004	436	558	825	623	454	2896
2005	72	86	253	112	142	665
Укупно	593	809	1190	931	922	4445

на пружање правних савета, или пружање разних информација битних за живот ИРЛ, како у локалној заједници тако и приликом повратка на своја огњишта. Расељени и избегли имали су прилике да у просторијама удружења, у сваком тренутку, добију и информативна гласила чија се тематика односи на ову популацију (Битен Уније, Прави одговор, Данас и сутра, Глас Косова и Метохије и других).

Питања, која су најчешће била упућивана, односила су се на стање имовине на Косову и Метохији, регулисање личне документације, регулисање права из радних односа, проблеми несталих и киднапованих, заштиту права из области социјалне заштите што се може видети и из приложене табеле

Особље Завичаја за повратак је, из контаката с корисницима по овом пројекту, долазило до сазнања шта расе-

канцеларију за правну помоћ, повереништво Комесаријата за избеглице у Крагујевцу је сва лица из Хрватске, а која су после завршеног пописа, имала проблем с документацијом упућивала на нас, а ми смо им помогли у оној мери у којој смо били у могућности, или их упутили на НВО које то раде (SDF, Praxis и остале).

"Овом приликом бих се јавно захвалила канцеларији ЈОСС-а у Београду, господи **Марку Оханијану и Ненаду Прелевићу**, као и целом особљу на несебичној подршци коју су нам свих ових година пружали, пре свега, у смислу јачања наших капацитета и стварања препознатљивости нашег Удружења у окружењу у коме радимо", каже Доста Палић, извршни директор удружења "Завичај за повратак". Осим удружења "Завичај за повратак", на овом пројекту активно учешће узели су и "Свети Спас", "Глас Косова и Метохије", "Божур" и Извршна канцеларија Уније.

Знањем против дроге

У сарадањи с Општинским координационим одбором за превенцију болести зависности из Смедеревске Паланке, удружење "Божур", заједно с активистима клуба младих "Мост" обележило је Дан борбе против зависности. Док је заинтересованим грађанима стручни тим лекара давао савете, најмлађи чланови клуба су делили пригодне материјале.

Текст и фото: Наташа Вујовић

КНУТ РОСАНДХАУТ, ИЗВРШНИ ДИРЕКТОР ДИРЕКЦИЈЕ ЗА СТАМБЕНО ИМОВИНСКЕ ОДНОСЕ (HPD)

НАШ МАНДАТ ТРАЈЕ ДО КРАЈА ГОДИНЕ

У прошлом броју Билтена, пуно простора посветили смо раду Дирекције за стамбено имовинске односе (HPD) на Косову. У тим текстовима доста критичких тачака изречено је на рад ове агенције УН која се бави питањима повратка становника и кућа расељеним лицима с Косова и Метохије. Био је то један од разлога више да у овом броју Билтена Уније од Кнута Росандхаута, директора HPD-а Косово, потражимо одговоре на следећа питања: До када ће трајати мандат HPD-а? Колико је захтева до сада решено? Које опције подносиоци захтева могу да одаберу по примању решења? Само су нека од најзанимљивијих.

Разговарао: Жељко Ђекић

* На почетку разговора гост. Росандхаут замолили смо, да нам, пре свега, објасни шта представља скраћеница HPD и каква је његова мисија на Косову и Метохији?

HPD је скраћеница за Дирекцију за стамбено имовинска питања, која се, како јој само име каже, бави решавањем стамбених и имовинских питања лица чији су станови и куће узурпиране на Косову, а у којима се тренутно налазе лица који на то немају законско право. HPD је самостална агенција, под директном надлежношћу Уједињених нација, чији је искључиви задатак да се бави повраћајем имовине и то стамбено непокретне имовине. Ми се не бавимо, како неки мисле, надокнадом штете, продајом или посредовањем око продаје, као ни безбедношћу повратника на Косово. По тим питањима расељени би требало да се обрате неким другим међународним организацијама. Да резимирам, наш једини мандат је поврат узурпираних станова и кућа власницима.

ПОСТУПЦИ И ОПЦИЈЕ

* Колико имаће усјеха у шеме. Према нашим информацијама према то је преко 29 хиљада захтева за

повраћ кућа или становна. Колико их је до сада решено?

Рок за подношење захтева је био 1. јул 2003. године. Тренутно, од тих 29 хиљада захтева који су поднети HPD-у, за нешто више од 28 хиљада предмета донели смо одлуке. Последњих хиљаду захтева ће бити решени врло брзо, јер наш мандат истиче крајем ове године.

* Шта то конкретно значи?

РОКОВИ И КАНЦЕЛАРИЈЕ

У циљу имплементације захтева, HPD је од 4. априла прописао рокове за подизање одлука и подношење захтева за једну од три понуђене опције (затварање случајева, поновно поседовање и стављање имовине под администрацију HPD-а). Наиме, од датума када HPD успостави контакт са подносиоцем захтева, исти има рок од четири недеље да подигне одлуку у једној од регионалних канцеларија. Уколико подносилац захтева не подигне одлуку у датом року, случај ће бити "затворен без физичке имплементације". То не значи да одлука неће моћи да се преузме и после истека рока, али подносилац губи право да бира једну од три понуђене опције.

Од датума подизања одлуке, подносилац захтева има рок од две недеље да се одлучи и поднесе писмени захтев за једну од три већ наведене опције. Уколико се он не обрати HPD-у у наведеном року, HPD ће затворити случај, а предмет ће се водити као "затворен случај без физичке имплементације". Уколико подносилац захтева није задовољан коначном одлуком, као и до сада, он има право да у року од тридесет дана од дана преузимања одлуке, од HPD-а тражи поновно разматрање одлуке. За шире информације заинтересована лица могу се јавити на следеће адресе:

Београд	– Косовска 49/8 или на	тел. 011/334-55-13 и 334-53-14
Подгорица	- Црногорски Сердара бб	тел. 081/ 624-216
К. Митровица	- седиште УНМИК-а (ЈУГОБАНКА)	тел. 028/ 30-136, а
опширније информације могу се добити и у Приштини на		тел. 038/249-936

То значи да је сваки поднесени захтев добио решење од стране НРД-а, којим се потврђује право располагања над некретнином која је пријављена код нас.

*** Какав је гаљи пошћујак?**

Када власник добије решење од НРД-а ми му нудимо три опције. Једна је да се затвори случај. То се ради онда када је сам власник већ решио проблем (ушао у свој стан или га је продао). Друга опција је да власник тражи поседовање имовине, тако што попуни захтев за поновно поседовање имовине. Од тог тренутка, у року од тридесет дана, запоседнута имовина се треба ослободити, а власнику се враћају кључеви стана. Трећа могућност је да власник своју имовину стави под администрацију, односно управу НРД-а. То су углавном она лица која још нису одлучила шта да раде са својом имовином, односно нису донела одлуку да ли ће да се врате на Косово или не.

*** До сада је имплементирано 11 хиљада случајева. За коју су се од набројених опција расељени најчешће одлучивали?**

Од оних људи који су узели решење, 20 процената се одлучило за затварање случаја, исто толико их се одлучило за поново поседовање стана или куће, а 60 процената ставило је своју имовину под управу НРД-а. У ту категорију која изабере једну од ове три опције, спадају људи који су у могућности да бирају. Међутим, постоји

СПРЕЧИТЕ КРАЂУ

Чланик није неистинит

Осврћући се на текст "Спречите крађу", који је објављен у прошлом броју Билтена Уније, Росандхауг каже да се не може рећи да текст није истинит, али наглашава "да не жели да се мисли да НРД одобрава такве ствари. Да се оне дешавају и да људи краду, таквих случајева има, али то треба сврстати на индивидуални ниво, а никако не генерализовати", сматра Росандхауг.

једна категорија људи која не може да бира. То су она лица чија је имовина уништена.

*** Када говорите о уништеној имовини, многа расељена лица указују на проблем, да НРД понекад доноси решења и на њу уништену имовину. Шта они у њом случају треба да раде?**

Треба да траже реконструкцију, односно поновну изградњу, или да се обрате канцеларији за повратак UNMIK-а, UNHCR-у или Координационом центру.

*** Шта је с оним лицима која нису поднела захтев НРД-у за повраћај имовине, из разлога што им је она уништена?**

Исто би требало да се обрате на ова три места. Да траже да им се изгради кућа. Проблем је у томе да ће једна од те три институције тражити потврду да су они власници тога терена.

*** Хоће ли њу пошћвргу добићи од НРД-а?**

Нажалост, онима који нису поднели захтев НРД-у, то не можемо дати.

ПРИМОПРЕДАЈА СТАНОВА

*** Највише кришка на рад НРД-а односи се на временски период када се врши примопредаја стана. Нейсредно, прег улазак у свој стан многа лица, која су имала прилику да га виде, кажу да су све њихове ствари у стану. Након неколико дана по, огласку узурпатора, исти њај стан буде испражњен, девасширан и безуслован за становање. Шта њу НРД може да уради и ко би требао нешто да уради да до њаквих ситуација не долази?**

Пре него што се изврши евикција ми питамо нашег клијента шта је било од намештаја у стану или у кући. Када дође до евикције, људе, који се тренутно налазе у стану, питамо да ли они имају било какве примедбе да то све остане ту, тј. оно што нам је рекао носилац захтева. У случају да онај који тренутно живи у стану каже да то није намештај власника стана, онда такав случај треба да иде на суд, који би морао да донесу праведну одлуку. У том случају НРД једино што може да уради је да, уз сведоке, потврди да је особа која се тренутно налази у стану отуђила ту и ту ствар из стана. То је онда, понављам, случај за суд, кривично дело. Већ има хиљаде случајева да су су се људи жалили на такве ствари. Дакле, имамо више таквих различитих случајева. Једна је крађа намештаја из стана или куће, други је да то лице које је живело претходних година у стану или кући није плаћало кирију, а трећи случај односи се на уништену имовину. Подношење тих тужби је подржала и америчка амбасада и постоји одређени рок за подношење таквих тужби судовима на Косову. Нажалост, UNMIK је одлучио да се по томе питању тренутно ништа не ради.

*** Ако је заиста UNMIK њако одлучио, да ли постоји нека могућност за гаље жалбе?**

Људи би требало да се жале кроз ваше владине институције, као што је Координациони центар за Косово и Метохију, и преко њих дођу до специјалног изасланика УН, јер је он највиши ниво власти на Косову. То је политички ниво, а индивидуално оштећена лица могу своје примедбе да упуте и канцеларији OEBS-а. Моје импресије су да људи више воле да се жале на учинак НРД-а, односно да критикују наш рад, јер се тада нешто дешава. Чим се окрену неком другом, обично наиђу на потпуну тишину.

*** Ипак, како оцењујете да њолико мали број људи узима кључеве свој стана или куће?**

То је њихово право. Верујем да се и од тих 20 процената који су тражили поновно поседовање над имовином сви нису вратили на Косово. Неки су изнајмили своју имовину или је продали. Што се тиче повратка кључева, није НРД једина институција коју треба питати за то. Важну улогу у повратку има и слобода кретања, запослење повратника,

односно економска егзистенција, јер од нечега треба живети. Расељени не сматрају решењем да се тамо врате и да их неко други храни. То су уствари највећи разлози зашто се тако мали број људи враћа.

*** Узмимо један конкретан случај евикције. Како шечеш процес када НРД дође и каже узурпатору - ви треба да изађеш из стана?**

Ништа се не дешава преко ноћи, ништа не може да се уради у року 24 сата. Тридесет дана пре евикције, узурпатор стана добија ту одлуку. Он има право да се жали на ту одлуку. Ако је жалба правно заснована НРД ће је размотрити, а ако није, приступа се евикцији и одређује се њен датум. Снаге безбедности у тој општини се обавештавају да ће бити обављена евикција. Они процењују каква је безбедносна ситуација у том делу града, укључујући и проверу онога који се налази у том стану. Када је заказана евикција и када НРД закуца на врата најчешће се дешава да су кућа или стан већ напуштени. У случају да људи и даље ту живе, НРД их замоли да напусте заузету имовину. Још се није десило да је НРД дошао да изврши евикцију, а да је лице није напустило стан или кућу. Следећа 72 сата, локалне снаге безбедности патролирају око те зграде да виде да нико не улази. У случају да неко опет покуша да уђе унутра, полиција ће реаговати и спречити их у таквом чину. Ако се деси, да неко након 72 сата, ипак неко уђе у стан, онда власник треба да се обрати судовима. Зато је важно да сви који траже поновно поседовање физички уђу у свој посед.

*** Да ли НРД у поседу уручења обавештења лица да најусији стан или кућу може, на неки други начин, да заштити ту покрајину имовину?**

Физички не. Правно, можемо да служимо само као сведок.

ВРЕМЕ ИЗМИЧЕ

*** Рекли сте да ће током овог месеца бити завршена сва решења. Хоће ли се ускрешити, за време Вашеј мандата, враћени ти људи и ко ће даље о томе да брине?**

Врло је важно нагласити да наш мандат истиче крајем године и да смо га ми сами себи наметнули. Ако UNMIK или било ко из Владе Србије жели да НРД настави да ради, само то треба да каже. До сада то нико није тражио. Посао који нам је дат да одрадимо биће завршен у предвиђеном року. По завршетку мандата сву документацију предаћемо локалним судовима. Они то могу да користе у историјске сврхе, јер неће моћи никакве одлуке да доносе на основу тога. Оно што НРД жели да избегне је вакум од тренутка кад НРД заврши свој посао, да неко има увид шта се радило. Тренутно, највише радимо на имплементацији решених случајева.

*** До када ће она трајати ?**

Имплементација ће трајати до краја године. Постоји одређен број захтева за поновно поседовање, негде 200-

300 домаћинстава, која чекају на ред. То ће се лако решити. Међутим, јавља се велики проблем, што веома мали број људи тражи поновно поседовање над имовином. Рекао сам већ, да 60 процената оних који су добили одлуку тражи нашу управу над својом имовином. До сада имамо око четири хиљаде станова који су под нашом администрацијом. Поставља се питање када НРД заврши свој посао, ко ће даље да администрира те захтеве. То се за сада не зна, јер је то политичка одлука о којој одлучује UNMIK. Ипак, постоје неки начини да се то одради.

*** Шта предлагаше?**

Оно зашта се НРД залаже је неко средње решење. Да се плаћа кирија људима који имају имовину под нашом администрацијом. То је наш предлог, али ми нисмо политичка организација, ми о томе не одлучујемо. UNMIK је тај који доноси одлуке.

*** Многа решења не могу да се изврше јер расељеним лицима нису уошћене уручене одлуке. Колико има таквих лица и како доћи до њих?**

Има преко хиљаду неуручених решења. Расељени често мењају адресе, селе се из места у место, а да при том не обавесте НРД и због тога не можемо да их уручимо. Покушаћемо преко медија да радимо на побољшању информисаности, да будемо мало транспарентнији. Ово је на неки начин нови изазов НРД-у. До сада је свако требао да буде стрпљив и да чека да им се НРД обрати, али сад се мења ситуација. Сви морају да буду обавештени и да дођу у канцеларију НРД-а и да се одлуче за једну од три опције.

*** Коју бисте им Ви опцију препоручили?**

То не могу да кажем.

*** Шта можеш?**

Најважније је да свима буде јасно да контактирају НРД, да дођу у наше канцеларије и да се одлуче за неку од опција и то што пре, како би НРД имао више времена да одради тај посао. Од броја решених захтева и имплементираних случајева свакако ћемо сазнати да ли би на политичком нивоу требало да се размишља о томе да ли је добро да се НРД затвори или не. У сваком случају када је имплементација у питању остало је још пуно посла.

Биографија

ОД SFOR-а, ПРЕКО KFOR-а ДО НРД-а

Кнут Росандхауг је до доласка на ове просторе радио као адвокат у родној Норвешкој. Први пут на Балкан је стигао 1998. године и тада је обављао функцију правног саветника команданта SFOR-а у Добоју. По доласку снага KFOR-а на Косово и Метохију, прелази на дужност правног саветника који се бави имовинским питањима. Оног тренутка када је оформљен НРД почиње да ради за ову агенцију УН. Прошле године, у априлу, постао је директор НРД-а и ту ће, како каже, највероватније и бити до краја истека мандата, тачније до краја ове године.

КОСМЕТСКЕ ВЕЧЕРИ

Ниш, долазак гостинију

Ниш, њесма

Ниш, народне рукојворине

Смедеревска Паланка, њоезија

"Сусрети традиције и пријатељства", манифестације културе и сваралаштва, као завршна акција у пројекту "Размишљања о економској одрживости из перспективе ИРП", које су реализовале четири чланице Уније, потпомогнуте од стране CRS-а, одржане су средином јуна у Смедеревској Паланци и Нишу. Поред презентације резултата истраживања спроведене анкете, на овим сусретима чула се поезија и песме с Косова и Метохије, служени специјалитети косметске кухиње, а жене расељене с КиМ представиле су своје рукотворине. Осим расељених лица с Космета, овим скуповима били су присутни и представници локалних власти, међународних и наших невладиних организација, као и представници медија.

Смедеревска Паланка, дружење

Ниш, специјалиитети косметске кухиње

Смедеревска Паланка, гостини

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ИЗБЕГЛИЦА

ИЗДРЖАТИ ИЗБЕГЛИШТВО ЗНАЧИ "ХРАБРОСТ"

Пети пут за редом, обележава се Светски дан избеглица, а UNHCR је и ове године, низом манифестација скренуо, бар на тренутак, пажњу шире јавности на проблем са којим се суочавају избегла и расељена лица која су тренутно смештена на простору Србије и Црне Горе.

"У Србији тренутно има преко 220 хиљада расељених лица са Косова, која се по међународном правном оквиру сматрају различитом групацијом од избегличке популације, иако су из истог разлога морали да напусте своје

ПОЗИВ РАСЕЉЕНИМ

Представници институција Косова, председник, влада и политичке партије су, на Светски дан избеглица, упутили јавни позив свим расељеним особама због рата, да се врате својим кућама. Они су изразили спремност да прихвате сва расељена лица и истовремено да им створе услове за безбедан повратак, али су рекли да ће тај процес бити успешнији, пошто Косово постане независна држава.

домове", рекла је на конференцији за штампу, поводом Дана избеглица, 20. јуна, **Весна Петковић**, асистент за односе за јавношћу представништва UNHCR-а за Србију и Црну Гору. "Због тога је међународна заједница морала да буде присутна на овим просторима и да пружи помоћ у бризи за те људе, као и помоћ у потрази за трајним решењима великог броја расељених лица. UNHCR ће у

Србији и Црној Гори и даље радити на на плану сарадње са многобројним удружењима расељених, како би им помогли да се врате на Косово, односно да посредством иди-види посета обиђу места из којих су прогнани", речено је на овом скупу. Мото, односно тема обележавања Светског дана избеглица ове године је "Храброст". За избор ове теме заслужан је **Антонио Гутереш**, нови Високи комесар УН за избеглице. У својој изјави поводом Дана избеглица, Гутереш је навео да тренутно UNHCR води бригу за више од 5,6 милиона расељених лица широм света од 19,2 милиона расељених колико их тренутно укупно има.

Инијерно, унијерно расељена лица у Обилићу

Оснивачи и чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка,
Карађорђева 58, тел. 026/ 313-893
e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије- Београд
Македонска 25
тел.: 011/ 3373-841
e-mail: gkim@eunet.yu
www.glaskim.co.yu

Завичај за Поврашак- Крагујевац
Карађорђева 17
тел.034/ 333-219
e-mail: zavico@infosky.net

Јуџ - Краљево, IV Краљевачки
Батаљон, ламела, Кеј Д, локал 23
тел. 036/334-064
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Спас- Београд
Балканска 25 и Македонска 25
тел.011/ 686-161 011/ 3373-834
e-mail: svetspas@eunet.yu
www.svetispas.org

Срећна Породица- Ниш,
Душанов Базар, купола, локал 223
тел. 018/ 547-184
e-mail: vulicevic@bankerinter.net

Унија - Београд, извршна канцеларија
Трг Николе Пашића 9/7
тел: 011/3398-705
e-mail: unijakm@eunet.yu
www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану
Бубе Михајловић бб
тел: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu